במ:

מסורת הש"ם ל) ל"ט בבכוכות מת. דמ"ל (ל

לה לייע בבכורות נותו. לס"כ לר"י התם איפכא [ע"ש בתום' ד"ה ודכ"ע וכו'

ממצא ישוב נכון על הושיא

מתתנח שוב נכון על קושית זאת], ב) [לעיל יג: וש"נ], ג) [עי חוס׳ שבועות ד:

ד"ה בכלו. ד) מוספתא

דבכורות פ"ו ה"ג [ע"ש], ה) ברכות כו., ו) מכילתא

סוף פ׳ בא, ז) נשמות

יג, ב], ח) [דברים כא, יג, נ], ח) [דברים כא, מו], ט) [שם שם יו],

כ) [לקמן ל.], ל) תוספתא

דבכורות פ"ו ה"ג, מ) ק"א

וממולא וגי' ע"י ומוללת.

נו [בכת"י נוסף: לא אשכח איניש דיהיב ליה

אושפיואו. מ) ובכח״י: אי

לאו דאיתרחים לי ניסא], ע) תוספתא שם ע"ש,

כ) מנחות קי., 3) ב"ב קמו. ברכות ה: מד. שבת

ט: בינה ה. יד: תענית

ד: מוכה לו מח יומא

כא: ב"מ קו, ק) [בדפו"ר: שהגיעו], ד) [נ"ל ללמד.

(רש"ש. ודלא כהב"חוז

(נט"ט. הלנה בהב"ח), ש) [ברש"י שברי"ף נוסף: יותר], ש) [בדפו"ר נוסף:

שמצותו על אביו דמצות

עליו], א) [גיטין מח ע"ב],

ב) וע' תוס' שבועות ד:

ד) ולקמן מט ע"בן, ה) ודף

ח ע״בן,

תורה אור השלם

ו. ופטר חמור תפדה

בשה ואם לא תפדה

2. וְלִמַּדְתָּם אֹתָם אָת

בניכם לדבר בם בשבתר

בְּבֵיתֶךְ וּבְלֶכְתְךְּ בַדֶּרֶךְ

הגהות הב"ח

שמוח לד כ

י. דברים יא יט

תפֶּדֶה ולא יֵראוּ

ריקם:

כוכ

ומלות, רש"ל] בנו

בכל], ג) [יואל ד],

ועי' ב"ב כל ע"לו.

כל היכא. דלית ליה נכסי אלא ה' סלעים: ככסובה בשטר דמיא. ובפדיון עלמו היה מחוייב קודם ששיעבד קרקעותיו ויטרוף את הלקוחות הילכך בחמש בני חרי דאיכא פריק לבריה דאין זה אונאה(6) שהרי מצות בנו עליו יותר ממצותו: ואזיל כהן ועריף.

לקוחות על פדיון עלמו: לאו ככחובה בשטר דמי. ואינו גובה ממשועבדים: דכתיב ולמדתם. קרא אחרינא הוא ולמדתם חותם ושמרתם לעשותם (דברים ה): דלה מיחייבה. ללמד חת בנה דכתיב ולמדתם את בניכם קרי ביה ולמדתם לאקושינהו דלא מיפקדא י) ללמוד (ב): אחרים. האב: אם היה בנו זריז. והאב רואה שיצליח ש ממנו ואין לו סיפוק נכסים שילמדו שניהם ילמוד בנו והוא יטריח אחר מזונות ויספיקנו: בי רבנן. בהמ"ד רחוק מן היישוב הוה: לא ליסיב ליה חינש חושפיות. לרב חחח ועל כרחו ילין בבית המדרש ומתוך חסידותו יעשה לו נס ויהרוג את המזיק: בת. לן: אידמי ליה. מזיק: כתנינת דשבע רישי. שהיו לו שבע גולגולות: כל כריעה דכרע. רב אחא ומתפלל על אותו מזיק נתר חד רישה: סכינחין. סכנתם חותי: הא לן הא להו. בני בבל היו הולכין וגורסין משניות התנאים בא"י ומתוך שלומדים חוץ למקומם אין לרכי הבית מוטלים עליו נושה השה דהוה בלה הרהור ואח"כ הולך ולומד מורה: להו. לבני א"י הלומדים במקומם אם נושה חשה יהו לרכי הבית מוטלין עליו ויבטלוהו: חזייה. רב הונא לרב המנונא: דלא פרים סודר. כדרך הנשוחין שהיו רגילין לכסות רחשן:

כל היכא דליכא אלא חמש סלעים "הוא

קודם לבנו מאי מעמא מצוה דגופיה עדיפא כי פליגי היכא דאיכא חמש משועבדים וחמש בני חורין יה' יהודה סבר סמלוה דכתיב בתורה ככתובה בשמר דמיא בהני חמש פריק לבריה ואזיל כהן יומריף ליה לחמש משועבדים לדידיה ורבגן סברי מלוה דכתיב באורייתא לאו ככתובה בשטר דמיא והילכך מְצוֹה ְרגוִפִּיה עדיף יית"ר לפדות את בנו ולעלות לרגל יפודה את בנו ואחר כך עולה לרגל ר' יהודה אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו ישוו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת בשלמא לר' יהודה כדקאמר מעמא אלא רבנן מאי מעמייהו דאמר קרא יכל בכור בניך תפדה והדר לא יראו פני ריקם ית"ר מנין שאם היו לו חמשה בנים מחמש נשים שחייב לפרות כולן ת"ל כל בכור בניך תפדה פשימא בפמר רחם תלא רחמנא" מהו דתימא נילף בכור בכור® מנחלה מה להלן ראשית אונו® אף כאן ראשית אונו קמ"ל: ללמדו תורה: מנלן דכתיב יולמדתם אותם את בניכם והיכא דלא אגמריה אבוה ימיחייב איהו למיגמר נפשיה דכתיב׳ ולמדתם איהי מגלן דלא מיחייבא דכתיב ולימדתם ולמדתם הכל שמצווה ללמוד מצווה ללמד וכל שאינו מצווה ללמוד אינו מצווה ללמד ואיהי מגלן

ידלא מיחייבה למילף נפשה דכתיב ולימדתם ולמדתם כל שאחרים מצווין ללמדו מצווה ללמד את עצמו וכל שאין אחרים מצווין ללמדו אין מצווה ללמד את עצמו ומנין ישאין אחרים מצווין ללמדה דאמר קרא ולמדתם אותם את ©בניכם ולא בנותיכם ת"ר ©הוא ללמוד ובנו ללמוד ההוא קודם לבנו ר' יהודה אומר "אם בנו זריז ®וממולח ותלמודו מתקיים בידו בנו קודמו כי הא דרב יעקב בריה דרב אחא בר יעקב שדריה אבוה לקמיה ראביי כי אתא חזייה דלא הוה מיחדדין שמעתיה א"ל אנא עדיפא מינך תוב את ראיזיל אנא שמע אביי דקא הוה אתי הוה ההוא מזיק בי רבנן דאביי דכי הוו עיילי בתרין אפי' ביממא הוו מיתוקי אמר להו לא ליתיב ליה אינש אושפיוא אפשר דמתרחיש נימא שעל בת בההוא בי רבנן אידמי ליה כתנינא דשבעה רישוותיה כל כריעה דכרע נתר חד רישיה אמר להו למחר אי ®לא איתרחיש ניסא סכינתין ®ת״ר יללמוד תורה ולישא אשה ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה ואם א"א לו בלא אשה ישא אשה ואח"כ ילמוד תורה יאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה ר' יוחנן אמר ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה יולא פליגי הא לן והא להו: משתבח ליה רב חסרא לרב הונא בדרב המנונא דאדם גדול הוא א"ל כשיבא לידך הביאהו לידי כי אתא חזייה דלא פרים סודרא א"ל מאי מעמא לא פריםת סודרא א"ל דלא נסיבנא אהדרינהו לאפיה מיניה א"ל חזי דלא חזית להו לאפי עד דנסבת רב הונא למעמיה ראמר יבן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה בעבירה סלקא דעתך אלא אימא כל ימיו בהרהור עבירה אמר רבא וכן תנא דבי ר' ישמעאל עד כ' שנה יושב הקב״ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון ⊕שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עצמותיו אמר רב חסדא האי דעדיפנא מחבראי דנסיבנא בשיתסר ואי הוה נסיבנא בארביסר

ואויל כהן ומריף להו משעבדי. כלומר נבני חרי פריק ליה לבריה שאם היה פודה עלמו בבני חרי לא היה פודה בנו ממשעבדי דמיירי שנשתעבדו קודם שנולד הבן ולכך מקדים פדיון בנו ואין כאן אונאה ללקוחות דמלות בנו עליו יותר ממלות 🗣 גופו

כפ״ה וק׳ דאדרבה יש אונאה ללקוחות דמלות גופו עדיף ויאמרו (ג) פדה את עלמך בתחלה ואם יאמר אפדה את עלמי ממשעבדי יאמרו אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום בני חריה) ואפי׳ פדה בנו בכור מבני חרי יאמרו לכהן הנחנו לך מקום לגבות ממנו אותם חמש בני חורין ולכך פירש ר"י דמיירי כגון דאיכא חמש משועבדי' מילחק שעשחן אפותיקי לכהן בעבור יעקב בנו ואח"כ מכרה ושוב גדל יעקב והיה לו בן ועמד הוא ובנו לפדות ואין להם אלא ה׳ סלעים מבני חרי יור׳ יהודה סבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי והיו לו אפותקאות בשטר לכהן קודם ולכך גובה מהן אע"פ שיש בני חרי ליעקב לפי שמלותו על נכסי אביו יותר מעל נכסי עלמו דחוב האב על נכסי האב ולא על נכסי הבן ואינם יכולים לומר הנחנו לך מקום בנכסי יעקב שאין עליו לשלם חוב של אביו ומנכסיו אין לו כלום וכן משמע הלשון דקתני שזה מלותו על אביוא: הא לן והא להו. פי׳ בקונטרס בני בבל היו הולכין וגורסין משניות התנאים בא"י ומתוך שלומדים חוץ למקומם אין לרכי הבית מוטל עליהם לושא אשה דהוה ליה בלא הרהור ואח"כ לומד תורה הא להו לבני א"י הלומדים במקומם אם נושא אשה יהו כל לרכי הבית מוטליו עליו ויבטלוהו וקשה לר"ת דמשמע דקאמר שמואל דנושא אשה תחלה כדי להיות בלא הרהור ומוקי לה למילתיה בבני בבל א"כ אכתי איכא הרהור כיון שהולכים ללמוד חוץ למקומן ועוד קשה אחר שנשא אשה היאך יצא חוץ למקומו ללמוד והלא הוא לריך לחזור אחר מזונות אשתו ובניו ובפ"ק דגיטין (דף ו:) אשכחן דשלח רבי אביתר בני אדם הבאים משם לכאן הם מקיימין בעלמן ויתנו את הילד בזונה ואת הילדה מכרו ביין ג פירוש שלריכיו בניו ובנותיו להתמשכן בעבור מזונותיהן משמע שאין עושים יפה שהולכים ללמוד חוץ למקומן על כן נראה לר"ת איפכא דר" יוחנן דאמר ריחים בלוארו ויעסוק בתורה לבני בבל דיבר שאינו יכול להנים אשתו וילך וילמוד תורהב ועוד שהם די ענייםג ושמואל דאמר נושא אשה תחלה לבני א"י אמר שיכולים ללמוד במקומם וגם הם עשירים דוטוב לו שישה חשה וילמוד תורה בטהרה ומיהו פעמים שגם בני א"י היו יוצאים חוץ למקומם לבבל ללמוד תורה אלא רובם היו לומדים במקומס ואין תימה אם שמואל שהיה מבני בבל דמורה לבני א"י

שמו א מיי׳ פי״ל הלכה ג סמג עשין המד טוש"ע יו"ד סימו שה סעיף טו: סעיף טו: שיז ב מיי׳ שם הל״ד:

שיח ג מיי׳ שם הל׳ כא טוש"ע שם סעי' יו: שים ד מיי פ"א מהל' מ״ת הל״ג סמג עשין יב טוש״ע יו״ד סי׳ רמה סעי׳ א:

שב הוז מיי שם הלי א סמג שם מוש"ע רמו סעי' ו יו"ד קי : בהג״ה

שבא חט מייי שם הל"ד טוש"ע יו"ד סיי רמה מטי' ב:

שבב י מייי שם הל״ה סמג שם טוש״ע יו"ד סיי רמו סעי' ב: שבג כ מיי פט"ו מהלי אישות הל"ב סמג עשין מט טוש"ע אה"ע

→ מוסף רש"י

מלוה הכתוב בתורה. כגון פדיון הבן ה' סלעים דוכי ליה רחמנא לכהן (בכורות מח.). בהני פריק לבריה. יכ כני חורין משום פדיון דידיה תו לא מיפריק בנו דשמא שיעבוד הלקוחות קדם ללידת בנו (רבורוח חמ:). ניזנו כהן וטרף לחמש משועבדים לדידיה. משועבדים לדידיה. חמש סלעים דידיה אזיל של כהן קדם שיעכולו שמלומו דהאמר כלומר שמאביו ישתעבדו: לכהו (חח) לאו ככחובה ם). לאו ככווובוז דמיא. ואי יהיב רי בשביל פדיון בנו תו לא מיפריק איהו דכהן לא מצי טריף לכהן לא מני טריף לקוחות (שם). פטר רחם. שפתח את הרחם תחילה מדון וכן יפטירו בשפה יפתחו שפתים וחחוח יג ב). אפילו ביממא הוו מיתזקי. מלויין נו מזיקין . (לקמן לט:).

תום' ר"י הזקן

כל שאחרים. שהאב מצווה לפדותו. חמש *אחר שנולד ראובן ויש ביד ראובן סלעים בני [וכו׳] ולעלות. כלומר ואין בידו כדאי לזה ולזה . ששתי מצות אלו צריכים הוצאה, לפדות צריך חמש סלעים לכהן ולעלות צריך מעות להוצאת צריך מעות להוצאת הדרך. עולה לרגל. במעות שבידו וכשתמצא ידו עוברת. שאינה ---והלכה כרבנן והביא זה פי"א (מהל' בכורים ה"ד]. בשאר מצות מודו ושמעינן מיהא . רבשאר מילי עביד מצוה עוברת ברישא לדברי הכל. וביארנו זה במועד

(h) רש"י ד"ה ככתובה וכו' דאין זה אונאה ללקוחות שהמי: (ב) ד"ה קרי בניכם ולמדתם וכו׳ אחרים הס"ד ואח"כ מ"ה הוא האב: (ג) תום' ד"ה ואזיל וכו' ויאמרו לו פדה וכו' יאמרו לו אין:

מוסף תוספות

א. בתום' הרא"ש כתוב. יהודה בנו קודמו שמצותו על אביו והא אמרינן דלכו״ע מצוה דגופיה עדיפא אלא ודאי ה״פ שמצוחו על אריו ויכול מנכסים ששיעבד ועי׳ מהרש״א על רש״י ד״ה אביתר. ליטנ"ל. ג. ומכיון שנשא אשה אינם יכולים שצריכין לטרוח אחר . פרנסתז. .ರರ פרנטון. עט. (עי מהרע"ל.). ד. ויש להם ספק ללמוד אחר שנשאו ולא היו צריכין לטרוח בתר מזונם. שס.

מדבר להם ור' יוחנן אע"פ שהיה מא"י היה מדבר לחלמידים שלפניו מבבל וכן מלינו בפ"ק דשבת (דף ט:) גבי מאימתי התחלת אכילה רב אמר משיטול

קטן פ״ק בתכלית הביאורים. ואם אי אפשר. שיצרו מתגבר עליו. הא לן. פ״ בני בבל שהולכים חוץ לעירם ללמוד תורה אין צרכי הבית מוטלין עליהם הילכך ישא אשה ואח״כ ילמוד תורה, אבל בני ארץ ישראל שלומדים תורה במקומם תגבר עלינו, הא להו שמתוך שהם הפצים בתורה אין יצרם מתגבר עליהם. והשתא לא פליגי שמואל ור' יוחנן עם הברייתא. וכן נרו מפי' הר"ם פ"א [מהל' ת"ת ה"ה]. אם ישאו אשה תחלה צרכי הבית מוטלים עליהם ונתבטל. ומסתברא דהכי פירושא, הא לן שיצרנו מתגבר עלינו, הא להו

שהיו לפניו תלמידים מבני א"י שהיה